

Arbetsmarknads-, integrations- och kompetensförvaltningen
Laila Edholm, mångfaldskommunikatör
Tfn 070-303 52 84

Att hitta rätt i sitt nya land

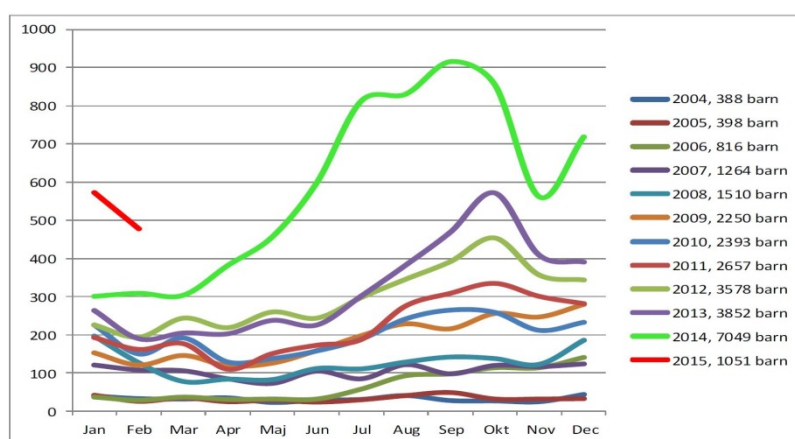
**En sammanställning av vad som hänt ensamkommande
flyktingbarn/-ungdomar som kommit till Falun
åren 2007 – 2014**

Bakgrund till mottagandet av ensamkommande flyktingbarn

År 2006 övergick ansvaret för mottagandet av flyktingbarn/-ungdomar från Migrationsverket till kommunerna.

2007 startade Falu kommun det första boendet, eller Hem för vård och boende (HBV) som det kallas. Vid den här tidpunkten var mottagandet av ensamkommande ungdomar frivilligt för kommunerna. Genom en lagändring från och med 1 januari 2014 blev mottagandet tvingande för kommunerna.

2007 tog Sverige sammanlagt emot 1264 barn, år 2014 var antalet uppe i 7049. Falun har varje år i genomsnitt tagit emot 6 ungdomar som fått uppehållstillstånd. Nu finns ett avtal med Migrationsverket om att Falu kommun ska tillhandahålla 40 platser, varav 27 för asylsökande.

Källa: Migrationsverket

Bilden byts ut när vi fått tillgång till sista statistikbilden, som inte finns publicerad annat än i nyhetsbrev.

I början av 2015 sjönk antalet ensamkommande ungdomar men från en hög nivå. Nu pekar antalet uppåt igen och prognosen för år 2015 är 7 800 ensamkommande barn/ungdomar.

Boenden i Falun

Kombo, som boendena kallas, består idag av två boenden med plats för 13 respektive 10 ungdomar. Unikt för Falun är att man tar emot såväl flickor som pojkar i boendena. Tanken bakom detta är att ungdomarna direkt ska komma in i en miljö där flickor och pojkar inte hålls åtskilda utan umgås till vardags. Personalen består av både män och kvinnor. I Falun har man valt att tydliggöra könsrollerna och peka på normer som vi fostrats in i när det gäller vad som är manligt och kvinnligt. Här handlar det om att förbereda de unga för det svenska samhället. Under 2014 påbörjade personalen också ett arbete med att bearbeta stereotypa roller genom utbildning i jämställdhet.

Målet för boendet är att ge en känsla av att vara en familj, så långt det nu går i en institution. Därför har man också valt boenden, som är relativt små med få platser. Dessa boenden smälter också lätt in i närområdet.

Samverkan med gode män, socialtjänsten, skolan, barn- och ungdomspsykiatri, närvården är en viktig del i arbetet med att skapa trygghet, både för ungdomarna och för alla som arbetar med ungdomarna.

Kopplat till de kommunala boendena finns också en verksamhet som kallas "Klarbo". Det innebär att ungdomarna när de är mellan 18 och 21 år och alltså är myndiga får lämna gemensamhetsboendena

och slussas ut till ”träninglägenheter”. Klarbo-verksamheten består av två anställda, som ska vara ett stöd för ungdomarna under tiden i studier och på väg in i vuxenlivet i allehanda praktiska frågor.

God man

Eftersom ungdomarna inte är myndiga får de ytterligare en vuxenkontakt när de kommer till Sverige. I och med den stora ökningen av ensamkommande barn de senaste åren så har också behovet av gode män ökat i stor utsträckning. Det är överförmyndaren i respektive kommun – eller samordnat för flera kommuner, vilket gäller i Faluns fall – som utser gode män. De har nära kontakt med sina ungdomar och med Kombo. I dagsläget är det inte heller problem att hitta gode män, genom satsningar på utbildningar av personer, som vill ta på sig uppdragen.

Sverigeresan för ungdomar som lämnat Kombo i Falun

Åren 2007 - 2014 tog Falu kommun emot 86 flyktingungdomar. Denna sammanställning bygger på en genomgång av 59 ungdomar, som lämnat boendena och vad de unga gör och bor idag.

Ursprungsländer

Av de 59 unga är 41 pojkar och 18 flickor. De kommer från följande länder.

- 24 från Afghanistan, varav fem med afghanskt ursprung men där familjen bott i Iran, 2 flickor och 22 pojkar.
- 14 från Somalia, varav 7 flickor och 7 pojkar
- 10 från Eritrea, 7 flickor och 3 pojkar
- 4 från Irakiska Kurdistan, alla pojkar
- 2 från Irak, en flicka och en pojke
- 2 från Västsahara, 2 pojkar
- 1 från Kosovo/Albanien, pojke
- 1 Uganda, flicka
- 1 Uigurien, pojke

De flesta ungdomarna har varit 16 – 17 år vid ankomsten. Den yngsta som kommit till Falun var 12 år och placerades då i familjehem. De 59 ungdomarna som kartlagts är födda mellan 1990 och 1998.

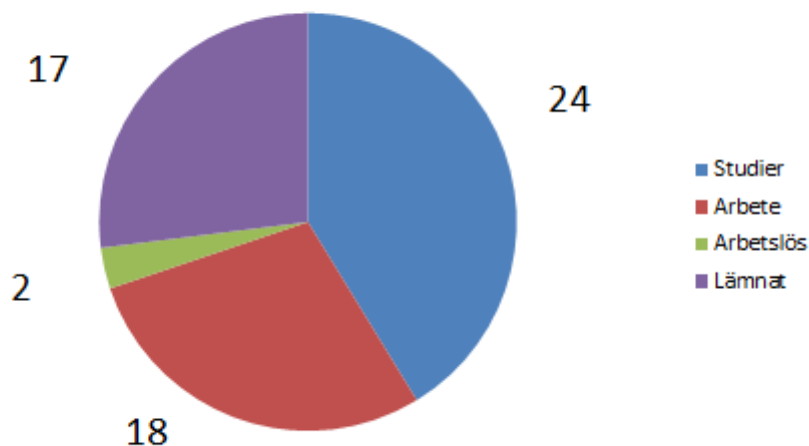
Några stannar kvar, några flyttar

För de 59 ensamkommande under perioden 2007 – 2014 ser livet ut på följande sätt

- 28 bor i Falun där de studerar eller arbetar,
- 2 bor i Falun men är just nu arbetslösa
- 12 har flyttat från Falun p g a fortsatta studier, jobb eller partner som bor på annan ort.
- 17 har lämnat boendet av olika skäl redan på ett tidigt stadium efter ankomsten

Diagram: Ensamkommande flyktingbarn 2007 - 2014

59 ensamkommande flyktingungdomar 2007 - 2014

Ungdomarna är idag mellan 17 och 25 år och så här ser det ut när det gäller arbete, studier m m

- **11 bor i Falun och omfattas av Klarbo-verksamheten och studerar nu på gymnasiet**
 - 3 kompletterar ämnen för att få behörighet till gymnasiet
 - 1 studerar på el-dataprogrammet
 - 2 går fordonsprogrammet
 - 2 studerar på naturvetarprogrammet
 - 1 studerar på ekonomprogrammet
 - 2 studerar på omvårdnadsprogrammet
- **19 bor kvar i Falun efter att ha lämnat Klarbo, i egen lägenhet eller med familj**
 - 11 studerar, varav 2 på naturvetarprogrammet, 3 på barn- och fritid, 1 på samhällsvetarprogrammet, 3 på omvårdnad, 2 på elprogrammet, 1 har tagit studenten och läser på högskolan, 1 läser till undersköterska då jobb inte finns som svetsare
 - 1 arbetar i livsmedelsaffär (utbildad rörmokare i hemlandet)
 - 1 arbetar timmar på förskola, efter barnskötarutbildning
 - 1 arbetar i äldreomsorgen, efter utbildning till undersköterska
 - 1 jobbar, enligt uppgift utbildad frisör
 - 2 är arbetslösa (den ene har lagerutbildning, den andre har nyligen blivit uppsagd p g a arbetsbrist i industrin)
- **12 har flyttat från Falun på grund av jobb eller studier**
 - 1 läser till behandlingsassistent på folkhögskola efter undersköterskeutbildning

- 1 studerar språk i Stockholm och jobbar extra för att finansiera studier
 - 2 har flyttat till Borlänge på grund av jobb i äldreomsorgen efter undersköterskeutbildning
 - 1 tagit studenten på omvårdnadsprogrammet, flyttat till Enköping, startat pizzeria
 - 1 tagit studenten på omvårdnadsprogrammet, haft fast jobb i Falun, men flyttat med svensk flickvän till Strömstad
 - 1 har utbildat sig till optiker och bor i Rimbo
 - 1 är utbildad stylist och jobbar i Sandviken
 - 1 återvänt till Norge där hon hade uppehållstillstånd, initialt skyddat boende, gift och två barn
 - 1 flyttat till Stockholm för att komma närmare koptiska kyrkan
 - 1 har flyttat till Kristianstad och studerar nu där enligt uppgift från tidigare god man
- **17 lämnade Kombo tidigt efter ankomsten:**
 - 4 har utvisats
 - 2 har överförts till flyktingförläggning eftersom de har skrivits upp i ålder
 - 1 blev uppskriven i ålder och lämnade, men är nu åter till Kombo efter korrigerig igen
 - 3 har överförts till behandlingshem
 - 3 flyttade till familjehem i andra län
 - 4 lämnade av andra skäl

Vad har haft betydelse för att kunna landa i Sverige?

Intervjuer med personalen visar att en del ungdomar har snabbt kommit igång med sitt nya liv. Andra har haft det tuffare – både med språkutveckling och med en ryggsäck, som innehåller många svåra upplevelser. Men flera som varit kortare eller längre tid på behandlingshem har nästan i samtliga fall ändå kommit igen.

Att komma som ensamkommande innebär att man kan ha varit med om en mycket strapatsrik resa på vägen till Sverige. Först kan det vara en lättnad att nå målet. Därefter kommer oron för att inte få uppehållstillstånd. Samtidigt kan allt det nya också kännas främmande och underligt. Och man kan, precis som svenska ungdomar, som flyttar hemifrån, också stundtals känna sig mycket ensam. Det kan kännas ovant om man varit van att ha en stor familj omkring sig, inte bara ”kärnfamiljen” som är vanligt i Sverige.

Samtidigt har de här ungdomarna ett enormt driv när det gäller att skaffa sig ett bra liv i sitt nya hemland. De har skickats iväg för att komma undan krig, svält och död, men känner också ansvar för att hjälpa sin familj i det gamla hemlandet.

-En av de första frågorna vi får från ungdomarna, redan efter en vecka, är ”när ska vi börja skolan?”, säger verksamhetschefen Kjell Nordqvist, som var med och öppnade det första boendet 2007.

Framgångsfaktorer i arbetet på boendena för att ungdomarna ska lyckas

Det finns ett antal faktorer som är viktiga för att det ska gå bra för ungdomarna i Falun. Det handlar om att skapa **trygghet** både för ungdomarna på boendet men också för alla som är involverade, t ex gode män, lärare, socialtjänst, närsvård osv. En bra **samverkan** mellan de personer som arbetar operativt och träffar ungdomarna är a och o. På det sättet skapas också gemensamma förhållningssätt .

På samma sätt som i föräldrarollen är det viktigt att detta genomsyrar stödet till ungdomarna i deras utveckling mot vuxenlivet.

En tredje faktor är **meningsfull sysselsättning**. Det är viktigt att ungdomarna så fort som möjligt får en meningsfull sysselsättning. Skolan är förstas viktig, att sätta mål för framtiden likaså. Dessutom att få en vettig fritidssysselsättning utifrån ungdomarnas egna intressen.

Ett exempel på det är att boendena försöker se till att de ungdomar, som inte har uppehållstillstånd och därmed inte kan få sommarjobb, ändå får en bra verksamhet under sommaren. Det kan handla om läxhjälp/pedagogiskt stöd som hjälper dem med skolarbetet men också sommarlovsaktiviteter.

En annan framgångsfaktor är Klarboverksamheten med utslussning och stöd i eget boende innan man tar klivet till vuxenlivet. Kommunikationen med politiska beslutsfattare, dvs involvera politiker i arbetet, informera om kommunernas ansvar och uppdrag är ytterligare en faktor. Det är viktigt att beslutsfattarna kan motivera och förklara i kontakten med allmänheten. Och att ungdomarna också betraktas som en resurs för bygden, vilket de också kan bli om invånarna möter dem med öppet sinne. Här finns unga människor som upplever att de fått en andra chans och är beredda att jobba hårt för att ta den.

Ju fler kontakter ungdomarna får med svenskar utanför boendet är också en viktig del i integrationsprocessen. Därmed är samverkan med civilsamhället och föreningar också av stor betydelse.

Vad har då betydelse för att det ska gå bra i Sverige?

Yvonne Larsson, god man;

-Mycket beror på vilka upplevelser ungdomarna har med sig i bagaget från sitt hemland och under flykten. De kommer ju från länder i krig och konflikt. Sedan har det också stor betydelse vilka personer de möter och knyter an till i Sverige. Mötena med vuxenvärlden är viktiga.

Några röster från ungdomarna själva:

Z från Iran, afghanskt ursprung, kom som 14-åring, 19 år idag. Läser andra året på barn- och fritidsprogrammet. Barn är viktiga för Z. Hans dröm är att klara gymnasiet och få jobba med barn.
- Det är väldigt annorlunda i Sverige mot i Iran. Språket var svårt även om jag lärde mig rätt snabbt. Det viktigaste jag fick med mig från Kombo var nog att lära känna mig själv som person och hur jag bör vara mot andra. Det var särskilt två personer, Peter och Anna, som betydde mycket för mig under tiden där.

N från Iran, afghanskt ursprung, 17 år vid ankomsten, 20 år idag, gift. Går på samhällsvetarprogrammet och drömmer om att bli psykolog. Vill vänta med att skaffa barn till dess hon är färdigutbildad, säger hon.

- När man kommer till Sverige känner man sig som ett litet barn. Allt är nytt och annorlunda. Man vågar knappt gå ut. Jag var väldigt ledsen första tiden. Personalen på Kombo var som föräldrar för mig. Jag lärde mig där att samhället är inte farligt, de gav mig positiv energi, och de sa alltid "du kan!". De tog hand om mig och det gav mig kraft.

R från Iran, afghanskt ursprung, 18 år vid ankomsten, 20 år i dag, gift med N. Berättar att han i Iran jobbade varje dag efter skolan som slutade kl 12.00 alltsedan han var 10 år. Jobbet började kl 13.00

och slutade kl 19.00. Utbildad rörmokare i Iran. R säger att han har svårt att sitta still, vill ha något att göra hela tiden. Jobbar idag i en livsmedelsaffär i Falun, ett jobb han efter mycket envist letande på många håll och efter fem-sex besök och samtal med butikschefen till slut fick. Han har ännu inte fast anställning, men jobbar timmar, ofta blir det nästan heltid. Trivs jättebra och jobbar med allt i butiken.

Drömmer om att starta ett eget företag som rörmokare. Kunde ha fått jobb i ett företag efter utbildning i Uppsala men vill inte flytta. Han har sina vänner här och hustrun studerar. När hans hustru är klar med sin psykologutbildning och fått jobb, då är det hans tur att studera och kanske jobba samtidigt för att nå sitt mål.

-Det svåraste för mig när jag kom till Sverige var utbildning och var jag skulle kunna få jobb. Jag vill inte flytta men måste göra det om jag ska kunna komplettera min utbildning och arbeta som rörmokare. Synd att inte den här utbildningen finns här i Falun.

- Det var också svårt för mig att förstå att jag inte direkt kunde få komma ut och jobba, som jag gjorde i Iran. Men jag tycker mycket om personalen på Kombo. De hjälpte oss jättemycket och gav oss stöd, vi pratade mycket och ofta om allt.